

Aan het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente
Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster Maatschappelijke Ondersteuning en Zorg
Contactpersoon mevrouw I. van Dijk (secretaris Participatieraad)
Telefoon 0900 1852
Uw brief 13230961, 7 april 2026
Ons kenmerk PRH2026-06
Bijlage(n) -
Onderwerp Advies concept beleidsplan Toezicht en Handhaving Jeugdwet en WMO

Verzenddatum
7 mei 2026

Geacht college,

Op 7 april jl. heeft de Participatieraad Haarlemmermeer een schriftelijke aanvraag ontvangen om advies uit te brengen over het concept beleidsplan Toezicht en Handhaving Jeugdwet en WMO, versie april 2026.

De adviesaanvraag is opgebouwd uit twee delen:

1. de vraag naar expliciete aandacht voor zowel het beleidsplan als geheel als over de inhoud en tevens over de samenhang;
2. een beoordeling of de aandachtspunten, die door de participatieraad zijn aangedragen na structureel overleg en na lezing van een eerdere versie van het concept beleidsplan in juli 2025, voldoende zijn meegenomen in de huidige versie.

Voordat wij bovenstaande vragen zullen beantwoorden, willen we eerst aandacht besteden aan een aantal andere punten.

Om te beginnen zijn we verheugd om te zien dat het concept beleidsplan gedragen wordt door de wethouder Zorg en Welzijn, Charlotte van der Meij en dat zij dit in het voorwoord expliciet onderschrijft.

De participatieraad is het volledig met de wethouder eens dat inwoners moeten kunnen vertrouwen op kwalitatief goede zorg en ondersteuning en dat deze voorzieningen terecht moeten komen bij de inwoners voor wie dit bedoeld is. Om die reden volgt de participatieraad dit onderwerp al jaren op de voet en hebben wij, om dit kracht bij te zetten in januari 2025, een ongevraagd advies uitgebracht aan het college.

In de inleiding van het beleidsstuk wordt aandacht besteed aan de omvang van het gemeentelijk budget (96.000.000 euro) dat in 2024 is omgegaan in de besteding aan zorg en ondersteuning onder de WMO en Jeugdwet. Dit is natuurlijk een belangrijke parameter voor de gemeente om op te sturen. Wat niet vermeld wordt, is dat de gemeente Haarlemmermeer op dit moment 165.000 inwoners telt, verdeeld over 31 dorpen en kernen, in een zeer uitgestrekt gebied. De gemeente zal naar verwachting tot 2040 worden uitgebreid met 20.000 tot 40.000

woningen. Dit zal tot verdere toename van het aantal inwoners leiden en hiermee zal ook de druk op het budget en op de organisatie voor zorg en ondersteuning, onder eerdergenoemde wetten, verder toenemen.

De participatieraad is zich bewust van het verdelingsvraagstuk dat speelt heden ten dage. Dat onderschrijft het belang van adequaat toezicht dat bovendien gebaseerd moet zijn op een evenredige bijbehorende capaciteit en beleidsmatige ondersteuning van toezichthouders. De specifieke kenmerken en omvang van onze gemeente rechtvaardigen dit. De participatieraad heeft in het ongevraagde advies van januari 2025 hier al eerder aandacht voor gevraagd. Het heeft niet alleen nu maar ook in de toekomst continue de volle aandacht en een toereikend budget nodig van het bestuur van de gemeente Haarlemmermeer.

Onlangs het feit dat de wethouder positief gestemd is over verdere professionalisering van het toezicht en de handhaving met behulp van het voorliggende beleidsstuk, leeft er binnen de participatieraad grote teleurstelling over het trage en stroperige verloop van deze beoogde professionaliseringsslag. We zijn niet alleen teleurgesteld over de traagheid van de inrichting en operationalisering van het hele proces maar missen ook het gevoel van urgentie bij de gemeente over het onderwerp toezicht.

We zullen dit onderbouwen aan de hand van de hierboven genoemde vragen.

1. Beleidsplan:

a. inhoud:

Over de hele linie genomen is het concept beleidsplan niet concreet genoeg als basis om binnen de gemeente op terug te vallen en om met eenduidige mond te spreken richting inwoners en (zorg)aanbieders.

Het ontbreken van deze concreetheid kan ruis veroorzaken tussen de interne toezichthouders (rechtmatigheid) en overige ambtenaren die volgens het beleidsplan een rol hebben in het toezien. Uit het beleidsplan komt onvoldoende duidelijk naar voren wat het verschil is tussen toezien en toezicht. Zit het verschil in het al dan niet een onafhankelijke positie bekleden of wordt hiermee iets anders bedoeld?

Ook deze onduidelijkheid en het gebrek aan borging kan voor alle partijen tot ondermeer (juridische) problemen leiden in het geval handhaving, bij tekortschieten van de kwaliteit en (bewust) onrechtmatig gebruik, zich voordoet. Het zorgt ervoor dat de toezichthouders ontoereikende instrumenten en kaders hebben om te kunnen handhaven en maakt ze tot 'tandeloze tijgers'.

Advies 1: *De participatieraad adviseert om taken, rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren binnen het toezichtproces duidelijk te benoemen en borgen in beleid.*

Ook biedt het beleidsstuk onvoldoende basis om de positie van de interne toezichthouders formeel en informeel binnen de organisatie in te bedden en de noodzakelijke bijbehorende status voor deze professionals te waarborgen. Een verwijzing naar een functieprofiel voor interne toezichthouders wordt niet genoemd en ook niet naar verwezen. Ook hieruit blijkt niet of de onafhankelijke positie van de toezichthouders wel voldoende door de gemeentelijke organisatie is geborgd.

Advies 2: *De participatieraad adviseert de positie van de interne toezichthouders te beschrijven en hiernaar te verwijzen in het beleid. Benut hiervoor bestaande functieprofielen bijvoorbeeld die van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).*

Uit het beleidsplan valt verder niet op te maken hoe de positie van de externe toezichthouders (GGD) is geregeld en wie bepalend is voor de onderwerpen die getoetst worden. Dit geldt ook voor de omvang en frequentie. Worden hiervoor jaarlijks afspraken gemaakt en door wie? Naar taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de externe toezichthouders wordt niet

verwezen in het beleidsplan en lijken daardoor niet uitgewerkt en geborgd in het gemeentelijke beleid. Als er door de externe toezichthouder (GGD) problemen worden geconstateerd in de kwaliteit of het onrechtmatig gebruik van zorg/ondersteuning is er nauwelijks juridische grond om tot handhaving over te gaan. Hiervoor zijn formele afspraken nodig tussen de GGD en de gemeente die hoe dan ook eindverantwoordelijk blijft.

Advies 3: *De participatieraad adviseert om de positie van de externe toezichthouder duidelijk te benoemen en afspraken te borgen in gemeentelijk beleid zodat het voor alle partijen, op de korte en langere termijn, duidelijk is hoe de verantwoordelijkheid van de externe toezichthouder zich verhoudt tot die van de gemeente.*

In bijlage 2 Wettelijk kader: is een verwijzing opgenomen naar de WMO. Hierin wordt ondermeer verwezen naar artikel 3 van de WMO die gaat over de kwaliteitseisen waaraan de aanbieder onder de WMO moet voldoen. Het betreft hier de kwaliteit van de zorg of ondersteuning, de aanwezigheid van een klachtenregeling, de medezeggenschap en het melden van calamiteiten. Deze eisen gelden voor (zorg) aanbieders die de zorg en ondersteuning leveren. Doordat het bewaken van de kwaliteit en rechtmatigheid van de ingekochte zorg en ondersteuning een verantwoordelijkheid is van de gemeente en haar partners (hoofdstuk 2), ligt dit in dezelfde hand als van degene die uiteindelijk de zorg inkoopt (de gemeente) of levert (zorg) aanbieder. Om die reden is het gewenst dat er voor inwoners die gebruik maken van deze voorzieningen een onafhankelijke klachtenregeling voorhanden is. In het beleidsplan wordt hierover, buiten een summier verwijzing naar het meldpunt, niet gesproken.

Advies 4: *De participatieraad adviseert om zowel zorg te dragen voor de medezeggenschap van inwoners, die zorg of ondersteuning krijgen onder de WMO en Jeugdwet, als voor een onafhankelijke en toegankelijke klachtenregeling en deze te verankeren in het gemeentelijk toezichtbeleid.*

b. Samenhang:

De participatieraad vindt het positief dat er in het beleidsplan wordt verwezen naar het Beleidskader Sociaal Domein maar is van mening dat het beleidsstuk verder erg algemeen opgesteld is. De specifieke kenmerken en cultuur van de gemeente Haarlemmermeer komen er niet duidelijk uit naar voren.

Uit het beleidsplan is verder geen samenhang op te maken met overig gemeentelijk beleid rond toezicht en handhaving. Dat doet veronderstellen dat de gemeente Haarlemmermeer geen formeel uitvoeringsbeleid heeft. De participatieraad kan zich nauwelijks voorstellen dat dit de realiteit is omdat de gemeente hiervoor verantwoordelijkheid draagt, voor het toezicht op de WMO en voor een belangrijk deel op de Jeugdwet, sinds 2015.

2. Eerder gegeven input door de participatieraad:

In juli 2025 heeft de participatieraad meegelezen met het concept beleidsplan Toezicht en Handhaving en daar een schriftelijke reactie op gegeven. De verwachting was toen dat het beleidsplan na het zomerreces naar het college van B&W zou gaan. Helaas heeft dat op zich laten wachten tot april 2026. De vorige versie van het beleidsplan was uitgebreider dan de huidige die voorligt. Ook al was er nog het een en ander aan te verduidelijken, de basis was duidelijker en gaf meer handen en voeten aan het proces en de verschillende rollen binnen het gemeentelijk toezicht.

Het grootste bezwaar van de participatieraad is, dat wij al sinds najaar 2022 kenbaar maken, dat het toezicht geen ingebed onderdeel uitmaakt van het gemeentelijk beleid. Er zijn geen dwarsverbanden met de Verordening Sociaal Domein, met bijbehorende beleidsregels en overig gemeentelijk beleid.

Zo bestaan er werkafspraken over bijvoorbeeld het terugvorderingsproces en de rol van de accountant hierin maar deze staan los van het formele beleidsplan over toezicht en handhaving.

Advies 5: *Neem alle formele en informele werkafspraken op in het integrale beleid rond toezicht. Zorg daarnaast voor verankering van dit beleid, bij de eerstvolgende mogelijkheid, in de Verordening Sociaal Domein en verduidelijk dit waar nodig in bijbehorende beleidsregels.*

Een ander heikel punt is dat door het ontbreken van geformaliseerd beleid er ook geen heldere afspraken over cyclische verbeterprocessen rond het interne- en externe toezicht en gemeentelijke werkprocessen over afdelingen heen zijn. De kwaliteit en de professionaliteit van het toezicht komt op deze manier niet verder.

Advies 6: *De participatieraad adviseert om in het beleidsstuk te verwijzen naar samenhangend beleid en tevens een heldere jaarplancycclus rond het integrale toezicht op te zetten. Waarbij niet alleen aandacht is voor de stappen 'plan-do-act' maar ook voor de stap 'check' dus dat waar nodig het beleid wordt bijgesteld na evaluatie.*

In het ongevraagde advies van 2025 heeft de participatieraad zich bezorgd getoond over de huidige situatie rond het toezicht. Zowel de inwoners als de gemeente zelf lopen structurele risico's bij toezicht dat niet toereikend is om adequate zorg en ondersteuning te bieden binnen de gemeente Haarlemmermeer. De participatieraad is van mening dat dit niet past bij onze gemeente en dat voldoende aandacht, geld en capaciteit dit zonder al te veel inspanning kan verhelpen.

Tot slot waarderen wij het dat het Beleidsplan Toezicht en Handhaving voor advies aan ons is voorgelegd maar zoals eerder gezegd, zijn we teleurgesteld in de mate van concreetheid, praktische toepasbaarheid, de onderlinge samenhang en de procesgang.

Sinds 2022 hebben wij ervaren dat het beleid steeds opnieuw wordt beschreven maar dat er geen voortgang te zien is in het realiseren van een effectief en geborgd gemeentelijk beleid rond het toezicht.

Zoals u van ons gewend bent, blijven we bereid om ten behoeve van de inwoners van de Haarlemmermeer, onze kennis en kunde ter beschikking te stellen aan de gemeente bij de verdere ontwikkeling en totstandkoming van beleid binnen en rond het sociale domein.

Wij zien uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

Ab Warffemius,

Voorzitter Participatieraad Haarlemmermeer